

การเลื่อนชั้นทางสังคมของครูโรงเรียนรัฐบาลในกรุงเทพมหานคร

นางสาวจันทร์พร สุกชาติคำ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคามหลักสูตรปริญญาสังคมวิทยามหาบัณฑิต

ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๕๒๓

000497

SOCIAL MOBILITY OF PUBLIC SECONDARY SCHOOL TEACHERS
IN BANGKOK

Miss Chantaraporn Sudchadum

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts (Sociology)
Department of Sociology and Anthropology
Graduate School
Chulalongkorn University
1980

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การเลื่อนชั้นทางสังคมของครูโรงเรียนรัฐบาล
ในกรุงเทพมหานคร

โดย

นางสาวจันทร์พร สุกชาคำ

ภาควิชา

สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

อาจารย์ที่ปรึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สัจญา สัจญาวิวัฒน์

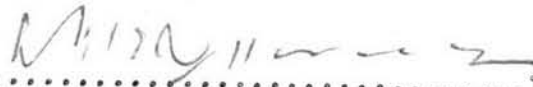
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัย
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร. สุประคิมฐ์ บุณนาค)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ

(ศาสตราจารย์ ประเสริฐ แยมกลิ่นฟุ้ง)

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ไพฑูรย์ สีนลารัตน์)

.....กรรมการที่ปรึกษา

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สัจญา สัจญาวิวัฒน์)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การเลื่อนชั้นทางสังคมของครูโรงเรียนรัฐบาลใน
กรุงเทพมหานคร

ชื่อนิสิต

นางสาวจันทร์พร สุขชาคำ

อาจารย์ที่ปรึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สัญญา สัญญาวิวัฒน์

ภาควิชา

สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

ปีการศึกษา

๒๕๒๒

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาการเคลื่อนที่ทางสังคม ทั้งในรุ่นอายุและ
ในระหว่างรุ่นอายุของข้าราชการครูโรงเรียนมัธยมในกรุงเทพมหานคร วัตถุประสงค์
ที่สำคัญของการศึกษาอยู่ที่ต้องการค้นหาปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคม และประชากร ที่
ใดมีอิทธิพลต่อการเลื่อนชั้นจากครูวิชาการเป็นครูบริหาร อาศัยแนวความคิดทางทฤษฎี
และงานวิจัยที่เคยทำมาแล้วค้นหาการเลื่อนชั้นทางสังคม การศึกษารั้งนี้จึงตั้งสมมติฐาน
ไว้ ๗ ประการด้วยกันคือ

๑. ระดับการศึกษาน่าจะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเลื่อนชั้นทางสังคม
ของครู
๒. สถานภาพสมรสน่าจะมีความสัมพันธ์กับการเลื่อนชั้นทางสังคมของครู
๓. จำนวนบุตรน่าจะมีความสัมพันธ์ทางลบกับการเลื่อนชั้นทางสังคมของครู
๔. ขนาดครอบครัวพ่อแม่หรือจำนวนพี่น้องของครูน่าจะมีความสัมพันธ์ทาง
ลบกับการเลื่อนชั้นทางสังคมของครู
๕. ระดับการศึกษาของพ่อแม่ น่าจะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเลื่อนชั้น
ทางสังคมของครู
๖. ลักษณะของอาชีพของพ่อแม่ น่าจะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเลื่อนชั้น
ทางสังคมของครู

๗. ระเบียบรายได้ของพ่อแม่จะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเลื่อนชั้น
ทางสังคมของครู

ระเบียบวิธีวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถาม โดยได้สอบถามครูทั้งฝ่ายวิชา
การและฝ่ายบริหาร จำนวนทั้งสิ้น ๓๐๐ คน จากโรงเรียนมัธยมของกรมสามัญศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ ในกรุงเทพมหานคร จำนวน ๖ โรงเรียน เมื่อนำตัวเลขมา
วิเคราะห์และทดสอบข้อสมมติฐานแล้วปรากฏว่า สำหรับการเลื่อนชั้นในรุ่นอายุของครู
ที่ทำการศึกษานั้น การศึกษาเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเลื่อนชั้นทางสังคม
สมมติฐาน นอกจากนั้นได้รับการปฏิเสธจากข้อมูล แต่ในด้านการเลื่อนชั้นในระหว่าง
รุ่นอายุ ปรากฏว่าสมมติฐานที่นำมาทดสอบได้รับการยืนยันจากข้อมูลในการวิจัยนี้
กล่าวคือ การวิจัยครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่าถ้าคิดเฉพาะการเลื่อนชั้นในชีวิตของครูโดยไม่
เปรียบเทียบกับพ่อแม่แล้ว ระดับการศึกษาเท่านั้นในบรรดาปัจจัยที่ศึกษาที่มีอิทธิพลต่อ
การเลื่อนชั้น แต่หากเปรียบเทียบกับพ่อแม่ด้วยแล้วปัจจัยที่นำมาศึกษาจะมีส่วนใน
การทำให้การเลื่อนชั้นของครูต่างกัน

Thesis title   Social Mobility of Public Secondary School
                         Teachers in Bangkok

Name   Miss Chantaraporn Sudchadum

Thesis Advisor   Assistant Professor, Sanya Sanyavivat, Ph.D.

Department   Sociology and Anthropology

Academic Year   1979

Abstract

This is a study of government school teachers' social mobility, both inter- and intra-generation. Its major aim is to find out what socio-economic and demographic factors influencing the mobility of academic teachers to their administrative positions. Basing on available social stratification theories and relevant researchs, it is hypothesized that

1. The teachers' level of education is positively correlated with their social mobility.
2. The teachers' marital status correlates to their social mobility.
3. The number of children is negatively correlated with their social mobility.
4. Parents' family size of the teachers is negatively associated with their social mobility.
5. Parents educational level is positively associated

with the teachers' social mobility.

6. Type of parents' occupation is positively associated with the teachers' social mobility, and

7. Parents income level positively correlated with the teachers' social mobility.

To elicit data for this study, questionnaires were administered to 300 secondary school teachers, both of academic and administrative types from 6 government schools in Bangkok, purposively selected. Intragenerationally, the data disprove all the stated hypotheses except the first one on teachers' education. For intergenerational mobility, in contrast, the data collected support all the mentioned hypotheses. That is, the findings of this study reveals that education, and not other socio-economic or demographic variables, is a vital factor for social mobility among teachers of the same generation. If compared teachers and their parents, this study indicates that all the tested independent variables are influential to the teachers' mobility.

กิติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เรื่องนี้ สำเร็จลงได้ด้วยดี เพราะผู้วิจัยได้รับความช่วยเหลือและคำแนะนำจากอาจารย์และเพื่อน ๆ ซึ่งใครกล่าวนามไว้เพื่อเป็นเกียรติ ณ
ที่นี้คือ

ศาสตราจารย์ ประเสริฐ แยมกลิ่นฟุ้ง ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ซึ่งเป็นผู้ให้คำแนะนำหัวข้อวิทยานิพนธ์และรายชื่อหนังสือเพื่อใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สัจญา สัจญาวิวัฒน์ หัวหน้าภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้กรุณาให้ความเอาใจใส่ และให้คำปรึกษาตลอดจนการตรวจแก้ไขวิทยานิพนธ์เป็นอย่างดีตลอดมา ซึ่งความกรุณาที่ได้รับ ช่วยทำให้ผู้วิจัยมีกำลังใจในการเขียนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ไพฑูรย์ สีนลารักษ์ หัวหน้าภาควิชาอุดมศึกษาคณะครุศาสตร์ ที่ได้กรุณามาเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ผู้อำนวยการโรงเรียนสาธิตนำผึ้ง โรงเรียนสามเสนวิทยาลัย โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี โรงเรียนสันติราษฎร์วิทยาลัย โรงเรียนสุวรรณารามวิทยาคม โรงเรียนหอวัง และโรงเรียนศรีอยุธยา รวมทั้งเพื่อน ๆ ที่อยู่ในโรงเรียนดังกล่าว ซึ่งมีส่วนทำให้การเก็บข้อมูลเป็นไปอย่างเรียบร้อย อันมีผลทำให้วิทยานิพนธ์สำเร็จตามความมุ่งหมาย

ผู้วิจัยขอถือโอกาสนี้ กราบขอบพระคุณท่านอาจารย์ ผู้อำนวยการโรงเรียนและขอขอบคุณเพื่อน ๆ ไว้ ณ ที่นี้ ในการสนับสนุนให้ความช่วยเหลือจนผู้วิจัยสามารถทำวิทยานิพนธ์สำเร็จลงได้

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ฉ
กิตติกรรมประกาศ.....	ช
รายการตารางประกอบ.....	ญ
บท	
๑. บทนำ.....	๑
๒. วิธีการศึกษาและรวบรวมข้อมูล.....	๓๔
๓. การวิเคราะห์ข้อมูล.....	๔๙
๔. การเลื่อนชั้นทางสังคมในรุ่นอายุของข้าราชการครู.....	๙๒
๕. การเลื่อนชั้นทางสังคมในระหว่างรุ่นอายุของข้าราชการครู.....	๙๒
๖. สรุปและขอเสนอแนะ.....	๑๑๔
บรรณานุกรม.....	๑๒๖
ภาคผนวก.....	๑๒๙
ประวัติ.....	๑๓๖

รายการตารางประกอบ

ตารางที่	หน้า
๑. อายุของข้าราชการครู จำแนกตามครูบริหารและครูวิชาการ.....	๕๐
๒. จำนวนพี่น้องของข้าราชการครู จำแนกตามครูบริหารและครูวิชาการ....	๕๒
๓. สถานภาพสมรสของข้าราชการครู จำแนกตามครูบริหารและครูวิชาการ..	๕๓
๔. จำนวนบุตรของข้าราชการครู จำแนกตามครูบริหารและวิชาการ.....	๕๔
๕. ระดับการศึกษาของข้าราชการครู จำแนกตามครูบริหารและครูวิชาการ..	๕๖
๖. ระดับการศึกษาของพ่อและแม่ จำแนกตามครูบริหารและครูวิชาการ.....	๕๘
๗. จำนวนมีการศึกษาของพ่อและแม่ จำแนกตามครูบริหารและครูวิชาการ...	๖๑
๘. ระดับอาชีพของพ่อและแม่ จำแนกตามครูบริหารและครูวิชาการ.....	๖๓
๙. ลักษณะอาชีพของพ่อและแม่ จำแนกตามครูบริหารและครูวิชาการ.....	๖๖
๑๐. รายได้ของพ่อและแม่เฉลี่ยต่อเดือน จำแนกตามระดับชั้นสังคมของพ่อและ แม่ครูบริหาร.....	๗๐
๑๑. ระดับการศึกษาขั้นสูงสุด จำแนกตามประเภทครู.....	๗๕
๑๒. การศึกษาและอบรมในระหว่างการทำงาน จำแนกตามประเภทครู.....	๗๖
๑๓. สถานภาพครู จำแนกตามภาวะการศึกษาระหว่างการทำงาน.....	๗๗
๑๔. สถานภาพของครู จำแนกตามจำนวนพี่น้องและช่วงอายุของครู.....	๘๒
๑๕. ระดับพืชของข้าราชการครู จำแนกตามประเภทครู.....	๘๕
๑๖. สาเหตุที่ใดเคลื่อนจากครูวิชาการมาเป็นครูบริหาร.....	๘๑
๑๗. ระดับชั้นทางสังคมของครู จำแนกตามระดับชั้นทางสังคมของพ่อ.....	๘๓
๑๘. สถานภาพการเลื่อนชั้นทางสังคมของครู จำแนกตามช่วงอายุ.....	๘๔
๑๙. สถานภาพการเลื่อนชั้นทางสังคมของครู จำแนกตามระดับชั้นสังคมของพ่อ.	๘๕

๒๐. สถานภาพการเลื่อนชั้นทางสังคมของครู จำแนกตามระดับการศึกษาชั้น
 สูงสุดของครู..... ๘๘

๒๑. สถานภาพการเลื่อนชั้นทางสังคมของครู จำแนกตามจำนวนพี่น้องของครู.. ๑๐๐

๒๒. ระดับการศึกษาของครู จำแนกตามระดับการศึกษาของพ่อแม่ครู..... ๑๐๓

๒๓. สถานภาพการเลื่อนชั้นทางสังคมของครู จำแนกตามจำนวนมีการศึกษา
 รวมกันของพ่อแม่ครู..... ๑๐๕

๒๔. สถานภาพการเลื่อนชั้นทางสังคมของครู จำแนกตามกลุ่มอาชีพของพ่อ
 ครัว..... ๑๐๘

๒๕. สถานภาพการเลื่อนชั้นทางสังคมของครู จำแนกตามระดับรายได้เฉลี่ย
 ต่อเดือนของพ่อแม่ครู..... ๑๑๑